

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 " — "
Negyedévre . 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petítor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirtetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:

Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen.

Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal.

Volecz B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Társadalmi mozgalom a háborúval szemben.

Kolozsvár május végén.

Egész Európa hadi lábon áll; egyre fellebb a láthatár, ki tudná megmondani, hogy a terhes felhőkből hová fog lecsapni a villám, hol fog gyújtani és emészteni, pusztítani embert, vagyont és államot.

Távol legyen tőlünk a politizálás, ez nem feladatunk, e lap programját nem is képezi, de ily súlyos körülmények között a társadalomnak súlyos feladata van, és ezen feladatát tárgyalandjuk rövid sorokban.

A társadalomban az európai helyzet nálunk is egy oly mozgalmat idézett elő, mely mindent elsodor; minden eszmét megfojt; minden figyelmet egy irányba terel és elmarad minden, minden, a mi további fejlődésünkre jótékonyan hathat, a mi emelhetne és életet adna társadalmunknak, közéletünknek.

Az iparos politikai kérdésekkel van elfoglalva, belátása szerint combinatiokat alakít; a földész sok tekintetben elhanyagolja földjeit és ily politikát; egy sem törekszik más irányban is kifejteni erőit, mert háború van.

És így mehetünk tovább és tovább; a tudományok és szépművészetek fejlesztésében bizonyos lankadság, vagy közönyösség áll be; az ipar és kereskedelem pangásnak indul, a társadalmi erőt felemészti a folytonos politika és ha a háború esztendeig tartana, a békekötésnél azon vennők magunkat észre, hogy ugyanannyi évvel hátrább állunk, ugyanannyi évet elvesztettünk.

Mit tapasztalunk tovább?

A társadalom még külön meg is adoztatja magát ily kényes anyagi körülmények között.

Nem tagadhatjuk el a humanizmus és emberbaráti szeretet kötelességeit; ennek is megvan a maga jogai, melyeket gyakorolni kell, ha azt akarjuk bizonyítani, hogy érző és élő társadalom vagyunk; másfelől azonban sokkal fontosabbak és közvetlenebbek reánk nézve azon kötelességek, melyekkel hazánk, annak haladása virágzása és életével szemben tartozunk.

Ily körülmények között hisszük, hogy egyik fél sem kívánhatja, hogy utolsó fillérünket a humanizmus oltárára tegyük saját kárunkra, és tiszta megrövidítésünkre; a humanizmust szóval is gyakorolhatni és akkor, midőn ily súlyos anyagi körülmények között másokkal szemben a humanizmust, magunkkal szemben épen az embertelenséget gyakoroljuk.

Van nekünk elég tenni valónk, a hová pénz kell, a hol azért nincs eredmény, mert pénz nincs, mert nincs honnan előteremteni.

A társadalom feladata tehát ily súlyos körülmények közt, hogy tartsa meg hidegvérét és szélsőségekre ne menjen; hogy folytassa szokott munkáját, törjön előre, ne hanyagolja el teendőit és kötelességeit önmagával szemben, és azért még foglalkozhat a politikával, mert ezzel is foglalkoznia kell.

Vannak sokan, a kik akkor, midőn egy valóban humanus intézményről van szó, s annak felállítása forog kérdésben, akkor nincsenek.

nem álnak elő; de most, mint a fű száll annyira a nagy ember és a nagy asszony, különösen meggyőződünk arról, ha a testvér népek közlönyeit olvassuk. Ha egy árvaház, kórház, iskola stb. felállításáról van szó — nincs zaj, nincs lelkesedés, és ime most a comiték, mint a gomba úgy nőnek, úgy bűnnek ki a föld alól azért, hogy az utolsó fillért kizsákmányolják az embertől és kiadják idegen czélokra.

Ezt jó lesz megfontolni, s azt a sok ezer forintot hazai üdvös czélokra felhasználni. (—)

A gyermeknevelés köréből.

II.

A harmadik dolog, melylyel a gyermek megismerkedik a ruházattal?

Minő legyen a gyermek ruházata? Ha nem esalódom mindnyájan megegyezünk abban, hogy a gyermek ruhája legyen egyszerű! Csak hogy az egyszerűség fogalmát a hány szülő annyiféle képen értelmezi. Egyik apa órát, gyűrűt vásárolt tíz éves fia számára s ezt egyszerű dolognak nevezi; csak midőn megtudja, hogy kedves fiának órája, gyűrűje zálogházba vándorolt akkor látja be, hogy a nélkül az ő kedves fia el is lehet. Tehát csak ugyan nem szükséges óra, gyűrű egy tíz éves fiúnak.

Az egyik anya kedves leánya kalapját kocsagtallal, párisi rózsával — Chinai selyem-köntösét brüsszeli csipkével, lyoni selyem-szalaggal ékesíti fel és ez neki a legegyszerűbb; csak midőn esőbe jutottak látja be, hogy munkás leányának saját kezével csinált virággal ékesített kalapja és saját szerzeményű karten köntöse sokkal több örömet okoz neki, mint hajdan ama más, a mi csakugyan fölösleges volt.

Mint látjuk e szülők tévesen értelmezték az egyszerűség fogalmát, míg keserű csalódások után tudták meg mi az egyszerű. Maradjunk meg tehát a mellett, hogy a gyermek ruházata legyen egyszerű! A ruha eszköz ezt mindenki tudja s mégis sokan mint alább látni fogjuk czélznak tekintik.

A gyermek a ruha iránt nagyon közönyös, ő igazán valódi eszközként bánik vele. Porba fetreng, sárba máskál, ölébe kapja a sáros lábú cicust, megölegeti a lueskos ölebet, kötényébe gyűjti a bogarakat és gilisztákat, bujdosít játszik a rózsabokrok között, ugrándozik a kaviesos uton, neki megy a legnagyobb sárnak, átgázolja a pocsoljákat. Nem gondol azzal, hogy a cica elszározza, az ölel belueskolja a giliszta elkeni kötényét, a rózsabokor összetépi köntösét, a kavics fölhasítja lagos topánját, a sárba pocsoljába megásztatja magát; nem gondol ezzel semmit, előtte élni a cél!

Van is ezért a szegény gyermeknek keserősége elég. A szülők minduntalan intik, fenytik, vorik-hogy miért nem kiméli ruháit. Mintha az a kimélet olyan könnyű dolog volna! Bizonyos érettség magasabb műveltség kell oda, hogy az ember valamit kiméli tudjon. Látunk hajlott kora szülőket, kiket ugyan ezen hibában marasztalhatunk el.

A gyermekek vérmérséklete nem olyan, hogy tőlük ezt követelni jogunk volna.

A gyermeket nem érdekli az ő ruházata. Nem törődik azzal uje vagy oeska — szép-e vagy rut. E fogalmakat a szülők verik beléjük. Akárhány szülő rongyosnak, piszkosnak nevezi gyermekét, s ezt azért teszi, hogy máskor kimélje meg új köntösét.

Az új ruha el is készül, cifra, a gomb, zsinor, a piros szegély, messziről hirdetik a kis gavallér érkezését.

A daru-tollal és rózsákkal ékesített kalap, a csipkével és szalaggal pazarul elárasztott köntös, a bársony köpeny a lagos topán amott a kis kisasszonyt tünteti fel.

Mindenki megdicséri szép ruhájukat, pedig e kis teremtések nem is tartják szépnek ők nem is akarják felvenni, sirva adták rájuk egy hosszú praedicatori kisérletében, melyben hathatos szonoklattal elő volt adva, hogy e ruhában öltözve, mit szabad és mit nem szabad tenniök. Szabad csak az, mit a gyermek nem szivesen tesz: köszönni meghajtani magát szépen, ügyesen parolát adni, kellemesen mosolyogni, okosnak lenni, valami szöveget mondani, felségesen gondolkodni, mindig beszélni és szerénynek lenni. Azonban különös, hogy a szép kis főbe ez a sok szép dolog nem tud beférni, s az első találkozásánál kimarad az első fő szabály a köszönés erre, jó aztán a szülői dorgatorium, lesz sirás fenyegetés és sohajtozás e szerencsétlen gyermek fölött. A többi gyermek sem jobb, a praedicatoriából, a mi szabad mind elfeledték, s midőn a szülők végtelenül örvendenek barátaik, rokonok látásán, s a hízog, udvarias kifejezések záporoként ömlenek, a gyermekek sirva pislognak egymásra. Szerencse reájok nézve az, hogy a szülők hamar elmerülnek az egymás iránti szeretetben, dicsérésben, panaszban és hálálkodásban. A gyermek hamar feled, letörli könnyeit, oldalba löki társát, elkapja játék-szerét vagy leszakítja szép csipkáját, és ezzel meg van az első kézzsoritás, az udvarias meghajtás és hízog nyájaszkodás. Nem szolanak, csak szemek beszélnek, megértik egymást, egy szögletbe vonulnak, vagy a szabadba menekülnek zsarnokaiktól.

Van öröm, ugrándozás, cizze futás, tépelődés verekedés, nagy kedvök van, jól mulatnak s mikor a játéknak vége, a kis gavallér egy csatában járt huszár állapotát tünteti fel.

A csatatérről.

A törökök Ardahan véres csatával visszafoglalták és megszállták.

Határunkon, Mihályenybe öt ezer, s más pontokon tíz ezer orosz fog koncentratálni.

A muszka czár Ploiestbe elutazott. Erivánban lázadás tört ki, s az oroszokat elkergették.

A török képviselőház a minisztereket maga elé idézte, s követelte tőlük, hogy vele egyetértésben sürgős rendszabályokat tegyen.

Károly román fejedelem személyesen löveti Widdint.

A román kamra, midőn a pénzjegyek kibocsátásáról szóló törvény szavazás alá került, háromszor határozatképtelen volt, a tagok elmaradása miatt, a mi tüntetést jelent a kormány ellen.

A görög ministerium megbukott, helyébe Komonduros alkot új ministeriumot.

Rieger, cseh ultra vezér Akkofhoz levelet írtt, melyben kijenti, hogy a csehek a szláv harc előőresei, s várják az oroszok diadalát. — Mely nyilatkozat miatt a cseh lapokat lefoglalták.

A szerb potválasztásoknál a kormány jelöljei megbuktak.

Lembergben letartoztattak hat vasúti kocsit, melyek élelmi szerek helyett lőszert szállítottak.

Pétervári tudósítások Ardahan visszafoglalását meghazudtolják.

Konstantinápolyban Midhát pasa hivei, az érette keresztül vitt tüntetések miatt kegyvesztetté lettek, melyekből őket láb alól eltenni igyekeznek, ezért számos elfogatás történt, mit a porta azzal akar igazolni, mintha a sultán ellen összeesküvést fedeztek volna fel. — mit azonban meghazudtolnak.

Hír szerint az oláh vasutak kizárolagos kezelését rövid időn az oroszok átveszik, minthogy azokon ismételt balesetek fordultak elő.

Barbos és Braila között a vasutat a Duna óriási áradása alámosta, s a forgalmat ezért be kellett szüntetni.

Batumnál az oroszok lementek a tenger partig, meg kísérelték a Kintrich folyón hidat verni,

kénytelenek lettek azonban ezzel felhagyni 20 halottat s 56 sebesültet hagyván hátra.

Karst, Karadagh és Fahnazar felől az oroszok bombázzák, Ferik Alik Teizi parancsnok azonban nagyon jól védelmezi. Az egész védelmvonal hosszában mindenütt folynak kisebb csatározások. — Mukhtar pasa bizik haditerve sikerében.

Az oroszok vasárnap este 60 kilométernyire voltak Erzerumtól. 10000 főnyi török csapat, mely Borquiránál volt, Bayazid ellen nyomul. Az ázsiai esaterről ez ideig még tiszta képet nyerni nem lehet. A porta elhatározta külföldieket szolgálatába fogadni. Számos angol tiszti készült török szolgálatba lépni.

Terguszakoff orosz altábornok, Karakilisszánál, Aláskertnél és Asánál, 3 megerősített töröktábor fedezett fel. Pétervári hírek szerint, a megjelent Kurdokat a kozákok szétverték. — Karsznál a kitörő törökcsapatokkal az oroszoknak sikeres összecsapása volt, s csak 1 halottal és 6 sebesültet vesztek volna, míg a törökök 40 halottat.

Konstantinápolyba, Suchám Kaleből jelentik, hogy a törökök Zil erődöt bevették, s az oroszok visszavonultak.

Városi és megyei élet.

Ar-Rákos, 1877. május 30-án.

Tisztelt Szerkesztő ur! Örömmel lepett meg azon hír, hogy Tordán „Haladás” czim alatt ismeretterjesztő közlöny fog megjelenni, s fokozódott ez örömöm, midőn annak első számaival valóságban látam s higgadt tartalmukat olvasom. Elmélkedem egy vidéki közlöny czélja felett, s azon kérdést ítvém fel magamnak: Mi hasznót remélhet Torda vidéke annak szülemeléséből? Ez elmélkedésem abban a meggyőződésben lelte megállapodását, hogy ezen közlönyből eredő haszn Tordára és vidékére kiszámíthatatlan. —

Valamely új közhasznú eszme létesítésének kezdeményezése, egy — elhatározása előtt, — a közvélemény általi megérlelést szükségül közügy, a megye, annak egyes részei, a város valamely közohajtása, sérelmének a nyilvánosság és annak ítélő széke elé való becsátása — a társadalom kinövéssei, a tekintély, ravaszság által elpalástolt visszaélések, mind ezek a néma betűkben hű tolmácsukat, illetőleg ostromozójukat, orvosukat — és lesújtó halálakat lelik.

Mi a közvetlen czélja a törvényeknek és nevelésnek?

Rendes társadalmi viszonyokat létesíteni!

De ennek hatalmasabb eszköze, tényezője a sajtónál nincs, s ha ez áll általában a sajtóra, áll vidékünket illetőleg, vidéki lapunkra is. A fővárosi központi sajtó, működési körének terjedelménél fogva, nem ölelheti fel minden vidéknek, minden ügyét; s így nagyon sok, — hogy úgy fejezzem ki magamat — tér hiány miatt el siklik a nyilvánosság előtt, — leszorítván a nagyobb, vagy éppen a világ események által.

A hasznos elfoglaltatás, az ismeretek terjesztése mellett tehát, minden vidéki közlöny, említett tekintetekben valóságos hézagot pótol. Ezen kívül olvasósága, és helyes szerkesztés mellett, a szűkebb anyagi körülmények között élő egyének is lehetővé teszi, a világ, a haza eseményeiről tudomást szerezni, a világgal ugyyszólván lépést tartani.

Üdvözlöm azért a „Haladás”-t, mint valódi haladást, megyénk és annak központjára nézve, üdvözlöm mint Torda-Aranyos megyének „Agorájá”-t. Isten tartsa fenn mindnyájunk hasznára!

Ennyit általánosságban. Jövőre, ha t. szerkesztő ur megengedi,*) egyes kiválóbb ügyek, és eseményekről értesítendem. —

Aranyosszéki.

A torda-aranyosi gazdasági egyesület választmányának Tordán 1877. május 19-én tartott gyűlése.

(Vége.)

Sz. 52. Olvassatik a földmívelés, ipar és kereskedelmi ministeriumnak 8900. számú leirata a kender és len termelés fejlesztése tárgyában; — — — Tudomásul vétetvén, kiadatik elnök Szentpáli Ignáz urnak, tanulmányozás és az ügy érdekében a jövő gyűlésre teendő véleményezés végett.

Sz. 53. Olvassatik a földmívelés, ipar és kereskedelmi ministeriumnak 7649 számú leirata, mely mellett a vasuti és gőzhajozási állomásoknál eszközözendő marha fel- és lerakodásra vonatkozó rendelkezések tudomás vétel, esetleg az egyesület szakközlönyében le-

*) Minden biznnyal feltéve, hogy a lapunk iránti hírséretekből kifogyott.

Szerk.

endő közhirretétel végett megküldi; — — — tudomásul vétetik.

Sz. 54. Olvassatik Dirnbachi lakos Linoberger Adolfnak megkeresvénye, melyben az egyesületünk területén találtató porcellán és Czement földből mustárt küldeni kér, tudatásával annak, hogy a legközelebbi vasúthoz szállítva mibe kerül abból egy vaggon teher. — — —

Miután a kérdéselt porcellán és czement föld legnagyobb mértékbe Szind község határán fordul elő, a megkeresvény kiadatik Veross Dénes urnak, azon kéréssel sziveskedjék, a leírt tudósítások iránt telyesen megbízható felvilágosítást és kellő adatokat szerezni s azt mielőbb választmányal tudatni.

Sz. 55. Titkár betérjeszti az 1877-ik év folytán mai napig az egyesület érdekében tett postai és irodai költségeiről szóló számláját, kéri annak elfogadását és utalványozását, — — — a betérjesztett számla 6 frt. 7 krban elfogadtatik s annak kifizetése pénztárnoknak utalványoztatik.

Sz. 56. Titkár jelenti, hogy az egyesület már több idő óta szolgálva nem bír, s hogy a szolgálai teendőket eddig Kovács Ferenc által végeztette, kérvén választmányt nevezett szolgálai felvenni s az általa eddig teljesített szolgálatokért, a szokás szerinti havonkénti egy forint fizetést, 1876. novemberből 1877 május haváig bezárólag, hét forintban utalványozni. — — — Az előterjesztés elfogadtatván, Kovács Ferenc egyesületi szolgálai felvételi határozatit, s az eddig teljesített szolgálatokért hét óra 7 frt. kifizetése utalványoztatik.

Sz. 57. Egyesületi gazda Wolf Gábor jelenti, hogy az idei tavaszon az egyesületi kert részére ajándékoztak az erdélyi gazdasági egyesület többféle oltó galyat, Zeyk József ur 17 fajta csemege szőlőveszét, Fekete Pál ur 1000 darab sóm, 400. Croguant és 100 Bergamont muskotály szőlőveszét, Báró Kemény István ur 3000. darab Jeruzsilemi muskotály, Harmath Sándor ur 4600 Riesling és 700 darab Fekete Clävner, Osztián Gerő ur 1000. Riesling és 800 darab Trámin, végre Wolf Gábor és fia urak 4400. Riesling és 6300 darab Trámin szőlőveszét; — — — kedves tudásul vétetvén, nevezett uraknak becses adományukért jegyzőkönyvi köszönet szavaztatik. —

Sz. 58. Egyesületi gazda betérjeszti az 1877 január 25-től május 19-ig terjedő időben az egyesületi kertre tett költségei jegyzékét, kéri annak elfogadását és utalványozását; — — — a betérjesztett költség jegyzék 169 frt. 39 krban elfogadtatik s annak kifizetése pénztárnoknak utalványoztatik.

Több tárgy nem lévén jegyzőkönyv hitelesítésre elnök ajánlata folytán, megválasztanak: Puhl Ignáz és Wolf Gábor urak. —

Mely után gyűlés elosztott. —

Velits Ödön.

egyesületi titkár.

Irodalom és művészet.

Csöka Sándor szintársulata m. hó 29-én elhagyta városunkat, s 10 előadásra N.-Enyedre ment, innen pedig Dévára szándékozik. Csak jót kívánhatunk neki, azon sok malheur után, mely Tordán érte. A társulat belügyeit illetőleg megemlíthetjük, hogy f. hó 12-től fogva társulatát összevonja, a fixumot azon tula megszünteti, és a tagok proportióra fognak működni; — azért említjük ezt, mert egyik maros-vásárhelyi lap fontos kérdést csinált ebből, melyhez nekí is köze van — tehát most bátran hozzá szólhat.

Miután szintársulatról van szó, emlékezzünk meg a „regiekről” is — szegény Nyékiről, a ki mint tudjuk hadával Zilah városába vonult, és jelenleg is ott tartozkodik. Bennünket is érdekel az ő sorsa, hej mert emlékezetes estvék azok, melyeket ő és társulata annak idejében szegény zaklatott tordaiaknak nyújtott.

Hogy mennyire szívesen látott vendég ő Zilahon bizonyítja az, hogy Totfalusi Gusztáv ur vendégzerpeltetése alkalmával, a vendégművész (?) ritkán kapott egy-két forintnál több osztalékot; a „szép juhász” előadásánál pedig éppen 29 kr. (nem is 30 kr.) jutalomban részesült. Egyébiránt ez nem árt Totfalusi Gusztáv urnak sem, mit kontárkodik, mint megrögzött operista, Tóth Ede klassicus alakjai másolásában.

Egyébiránt arról értesítenek, hogy Nyéki társulatát újra szervezi, s a nagy hírű *Bulyorszkyné Szilágyi Lilla* vendég művésznővel, ki azon társulatnál állították működését meg is kezdte körutra indul. Terv szerint utba ejtik Sz.-Somlyót, Tasnádat, Nagy-Károlyt, Nagy-Bányát, Déést, és Szamos-Ujvárt, Torda tehát e szerencsében nem fog részesülni.

Abban van okunk kétségeskedni, hogy *Bulyorszkyné* azt az irt ezéla megnyerje; nem tételezzük fel Bulyorszkynéről azt, hogy éppen azon társulattal menjen művészi körutra, a melynek semmi köze a művészethez, s a mely sokkal inkább ismeretes már, sem hogy bármily keesegtető ígéretekkel hatni képes volna.

Az egész nem egyéb nyéki-kaesánál, hogy a fennebb is említett következő városok előre nesztét vegyék a „kemény” társulat ünnepélyos közeledésének.

Browning György ur a londoni történelmi és az irlandi szépirodalmi társaság tagja mult szeredán és esütörtökön Tordán időzött, Paget vendége volt Győresen. A két nap alatt meg nézte a város nevezetességeit, a sóbányát; meg volt lepetve általa s felette bámult, hogy egy oly bányával bíró város nélkülözi a vasutat; a sósfürdőben megfürdött, a hol egy újabb meglepetés várt reá, mert mind mondá ő soha sem látott még oly fürdőt, illetőleg vizet, a mely súlyánál fogva az embert fentartsa. Második nap kigyalogolt a torda-h asadékhoz, no ilyent aztán éppen nem látott, s habár délután két órakor össze törődve és térdig sárosan érkezett vissza nem győzte eléggé dicserni a hasadék nagyszerűségét. Kalauzolta itt Derzsi és Májai unit. tanár urak. — *Browning* meglátogatta az unit. lelkészt, a kir. tanfelügyelőt és a gymn. igazgatót. Estve vissza ment Győresre Paget-hez s onnan Kolozsvárra, hol vasárnap felolvasást tart. Általában igen meglepte őt a szives vendég szeretet, mely irányában itt az erdélyi részekben nyilvánult.

Browning György, mint mondja, rólunk külföldön az a vélelem, hogy „azért házosodunk, hogy aztán hamar tudjunk feleségeinken”, — ezen rossz vélelmét azonban teljesen eloszlatta egy tordai nő, a ki biztosítá utazó vendégünket, hogy a föld kerekégén a házassági kapocs nem oly erős és nem annyira respectált, mint Magyarországon. — Mint tudjuk *Browning*, Kolozsvárról Torozzkora, onnan pedig gyalog Abrudbányára szándékozik menni, hogy a néppel közvetlen érintkezésbe jöve annak erkölcséit és szokásait megismerhesse. Így aztán reméljük, hogy meg is i mernek bennünket a külföldön, elviszik hírünket, hogy bizony mégis csak nem vagyunk „barbar” „ember evő” nép. Igen mert, a mi németeink, (kőhöz legyen mérve.) Flandriából ugy ismerkedtek velünk asztaluk mellől mondván; hogy annyira gyilkos egy nép, miszerint közjük menni nem is tanácsos. — Eddig egyetlen németet sem ettünk meg, annál kevésbé angolt avagy francziát.

A fennebbiekkel kapcsolatban még megemlíjük azt, hogy Tordán egyetlen egy angolunk van *Derzsi Károly* tanár ur személyében, a ki *Browning György*gel csak hogy éppen atyafiságot nem kötött annyira közel hozta őket egymáshoz a nyelv közösömerete; minő megbecs lehetetlen kincs is az, a mi két világ rész soha egymást nem látott embereit oly közel hozza egymáshoz és testvérekké teszi. A mint tudjuk *Derzsi Károly* tanár ur szívesen nyitna itt Tordán tanfolyamot e nyelvtudományból és fel is hívjuk a t. érdeklődőket, hogy azt minél többen igénybe venni sziveskedjenek.

A „*Röpkévek*” első és mutatvány száma beküldetett szerkesztőségünkhöz. E szépirodalom lap elég esinos, tartalma elég változatos és érdekes. Megjelenik minden vasárnap Balassa-Gyarmaton. Ára egy évre 4 frt. — Megkaptuk *Fekete Pálnak* „A karikás szőlőmívelés legajánlatosabb rondszeréről” írt füzetét is; a mű ábrákkal van illástrálva. Felesleges volna többet említeni e műről annál, minthogy az erdélyi gazd. egyesületől 35 db: aranyval lett jutalmazva; a füzet ára 80 kr.

A „*Kemény Zsigmond*” társaság M.-Vásárhelyt június 3-án fog véglegesen megakadulni. A rendes tagok száma 4; mint halljuk Tordáról két rendes tagja van a társulatnak; Budapestről akademisták, jelesebb írók; Kolozsvárról, s az ország más részeiből kiválóbb férfiak vállalták el a rendes tugságot. Semmi kétség benne, hogy a társulatnak jövője van, s habár a budapesti ily nemű társulatok mellett egy kissé igen is „nagyszabásúnak” tartjuk a K. Zs. társaságot, ohajtjuk, hogy ez ne legyen akadályerő kifejtésében és tartos virágzásában.

A „*Magyar Polgár*” június elsőől naponként kettős lapot ad ki. Az erdélyi részekben ez az első ilyenmü közlöny. Az előfizetési ár ugyan az, ezert a ki a „M. Polgárra” előfizet még két lapot kap ingyen.

H i r e k.

Tisztelettel kérjük fel lapunk ivtartóit az előfizetési iver beküldésére és a t. közönséget az előfizetések mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy hóra — frt. 60 kr.
Lapunk minden Szordán és Szombaton pontosan jelenik meg.
Gyűjtőknek 10 előfizető után tisztelet-példányt adunk.
Tordán, 1877. május 18-án.

A kiadó hivatal.

— Felkérjük lapunknak a megyében lakó tisztelt barátait, hogy közérdekű eseményekről a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek, mert csak ily uton teljesítheti e lap a város és megye érdekében fontos feladatát.

A tordai törvényszékről itt ismeretlen forrás után többen azt beszélik, hogy felosztják a gyulafehérvárral együtt, s a kettő helyett N.-Egyeden állítanak fel egyet. E hír minden alapot nélkülöz, és megyénk iránti roszakaratu koholmányúl nem egyéb, melyet csak azért méltatunk reflexiora, nehogy még utógondolat is támadjon az iránt, hogy talán az a törvényszék, különösen most, még áthelyezés — tárgyát képezheti. Megyénknek, hivatalainknak, szóval előmenetelünknek mindig voltak ellenségei és ezek mindig gondoskodnak egyegy meglepő hírről, — a gonosz ezélat azonban soha sem teszi meg a kívánt hatást; vegyük ezt is e gyárból gyártott ilyenmü roszakaratu hírnok, és kellő megvetéssel tegyük iratára.

— Egy román pap ellen hivatalból indítottat meg a bünvádi eljárás. Ez a pap Krisán, M.-Szakállból. A tény a következő: a szolgabíró a központi választmány munkálatai végrehajtása céljából M.-Szakállra kiszállván, a népet összegyűjtötte a választás megejtése végett. Ekkor Krisán a lelkész előáll és felbujtogatja a népet, hogy ez ne legyen többé eszköz a képviselőválasztásoknál, tagadjon meg minden előintézkedést, mert eddig semmi hasznát sem vették a képviselőknek. És a nép félre vonult s megtagadott mindent a szolgabírótól. A szolgabíró jelentést tett az alispánnak s ez az illető pap ellen a bünvádi keresetet megindította. — Krisán ur heveskedése, különösen ilyen időben meglepő, és miután a törvény tekintélyét és szentségét példa által a bujtogatott nép előtt azonnal helyre kellett volna állítani, a szolgabíró eljárását, hogy rögtön drastikusabb fegyverhez nem folyamodott, helytelenitennünk kell, itt tehát hivatali tekintély is esorbát szenvedett. Sajnálkozunk az ily események felett, de ha előfordulnak szigort kívánunk, kérlelhetlen szigort, mert egy pap, a ki művelt a ki törvényt ismer, a ki felvilágosodott, nyíltan és szándékosan az egész törvény-rendszernek áll ellen és az ellenszegülésre bujtogat, holott mint pap, a népet ily elv emült lelkiismeretlenséggel törvényszegésre fel nem használhatja.

— A torda-hasadék idei első látogató vendége Browning György, kiről egyik rovatunk hosszasan emlékezik meg. E hasadékot évenként több hazai és külföldi nevezetesség látogatja meg. — A mint értesülünk nem sokára e végre körünkbe érkezik a híres Picot is, a francia keleti akademia hírneves tanára.

— Al-Járából a mult számban közölt sorsjegy historiára vonatkozólag czáfolatot vettünk, melyben a czáfoló lényeg az, hogy az illetők a sorsjegyesek után nem lóháton, hanem szekeren mentek. Ne hogy sokan tévedésbe jöjjenek, az említett esemény körülményei mikéntje felett, szükségesnek tartottuk ezt az igazság érdekében felemlíteni.

— Időjárásunk valóban gyönyörű, mintha iparkodni látszanék a szeszélyei által hozott romlást helyre pótolni. Az egész nép — mezőn van; szánt, vet, vagy kapáltat, s ha ez a jó meleg nap folytonos volna legalább egy hétig, természetünk kielégíthetné összes vágyainkat.

— A májálisok ideje itt van, de senki sem akarja meg kezdeni a sort; nem esoda, mert sok a mezei munka. Az unitárius ifjuságé lesz az első, talán ma tartják a nagy berekben.

— A fillér estélyek a jövő vasárnap kezdetőket veszik, ha csak valami rendkívüli közben nem jő. A bizottság határozata szerint minden hó első vasárnapján lesz egy fillér estély, a hónapi vasárnapról az idő rövidege miatt maradt el. Ugy tudjuk, hogy a Casino termében fognak lefolyni a kisdudóvoda részére rendezendő ezen kellemes estélyek.

— Éjjeli tolvajlás történt ujólag f. hó 1-jére viradólag. — Zalányi István kereseknek hiujából két szalonnát loptak el. — Ugy látszik, hogy az éji örök otthon esendesen pihenve, — álmukban öröködnék a város vagyonsága felett, de azt hisszük, hogy fizetésüket valóságban felveszik. Talán e bajon is segíthetne a rendőrség.

— A himlő ojtást, Dr. Némethi Gábor városi főorvos f. junius hó 3-án, vasárnap kezdendi meg, és ezentul minden vasárnap délelőtt fogja folytatni, kolozsvári utczában lévő lakásán.

— Tolvaj bandát kísérték be csondörök tegnap, Gerendről a helyi k. törvényszék börtönébe. — Ezen részvény társaság 8 tagból állott, kik hallomás szerint Neuschloss bérlőnél nagyobb mérvü gabna lopást hajtottak végre. Szomorú jele az időknek, hogy mindennap ily tényeket kell feljegyeznünk.

C s a r n o k.

A világ első társulata.

II.

Kazinczy — ki „Az erényes cosmopolitához“ címü Miskolczi páholy tagja volt — igen sokat tett a magyar szabadkőművességért. Az „Orpheus“ címü folyóiratot kőművesi ezélekből indítá meg. (Megjegyzendő, hogy Kazinczy kőművesi neve is „Orpheus“ volt.)

Hogy mily nemes lelkesedéssel viseltetett nagy irónk a sz.-kőművesség iránt, azt Aranka Györgyhöz intézett következő levele is mutatja.

Arankát szerzetes barátja „Orpheus“ szent csókokkal öleli. Érezd szentül szeretett barátom; érezd, mennyire ragadott el azon támadott örvendezésem, hogy tége nemesak barátomnak, hanem szerzetes atyámfának is szólíthatlak. Az a szent öröm, a mely indulatosan szoritana, ha ölelhetnélek mellemre, meg rémit; nem tudok egyebet mondani, hanem hogy szeretlek.

Én a miskolczi virtuosus cosmopoliták tagja vagyok. A mindazáltal dolgozni régen megszűnt; mert előjáró atyánkfiai elszéledtek, és a fejdelem rendelete gátlást vetett bátorságos összegyűléseinknek. Azóta munka és nélkül vagyok.

Kazinczy egy másik levelében így ír: Nem tudom mennyire hatottál a kőművesség grádicsain; tudod pedig, hogy itt a felsőbb grádicson lévő az alsóbb grádicson levőt azon grádicsokra nézve, a melyeken ez vele nincs, profanusnak tartozik nézni. Én tehát vaktában nem szóllok, mert a kőművesség előttem szent. Hogy egy -ban harmadik személyt viseltem azt mondhatom, de azt is mondhatom, hogy nekem a három angliai gradicsomnál, mely *inas legény, mester* — több nincs és nem is lesz könnyen. Én nekem — írja tovább — a kőművesség oly társaság, a mely egy kis karikát csinál a legjobb szívü emberekből, melyben az ember elfelejti azt a nagy egyenetlenséget, a mely a külső világban van, a melyben az ember a királyt és a legalacsonyabb rendü embert testvéreinek nézi, a melyben elfelejti a világ ezetelenségei felől, s azt látván, hogy minden tagban egy lélek t. i. jónak szeretete dolgozik, örömkönyeket sir; a melyben sokkal biztosabb barátokat lél, mint a külső világban; a melyben kiki igyekszik embertársainak nyomoruságát, a szerint a mint tehetsége engedi, könnyíteni a melyben kiki olvasni, tanulni, szerzetes atyafiai munkái, írásai, példái által tanítani tartozik; az ilyes társaság nekem kedvesebb, mint a mely aranyat, vagy olys élethosszabbító orvosságokat csinál, hogy a ki véle él szemem látára nyomorék koldussá lesz. — Pesten lévő novemberben — írja később —, azt a tanácsot adtam hogy egy magyar nyelvben folyó páholy állíttasson fel. Gyalázatára van nyelvünknek hogy csak németül és deákul dolgoztunk. Effectusa kezdett lenni a dolognak, de megcsökkent; mert az atyafiak elvesztették minden reménységöket, hogy a kőművesség jó lábra állhasson. Szeretném tudni mi vethetne gátlást? — Fogtok-e ti dolgozni? O édes barátom, édes Arankám; de kedves gondolat tűnik szemem elibe. Ha te egy néhány egyetértő meghitt barátot szereznél, a ki összeesküdve, hogy nem csak profanusnak nem szól; de még kőművesnek sem, — csak hetet vagy kilenezet — s te nekem hirt adnál, berepülnék hozzád Erdélybe s constitualva volna a -tok.

A Martinovics-féle catastrofa után a magyar kőművesség ügye egy félszázadig nyugodt. Az 1848-ik évvel beköszöntött szabadabb mozgás, a kőművességre is jó hatással volt. Kossuth Lejós nagy hazánkfiái Pesten „Eredőbb fény hajnalához“ címü páholyt

alapított. A magyar szabadságharcz leveretése után e páholynek is vége lön. Azonban 1861-ben „Szt. István“ czimmal ismét egy új páholy alakult. E páholy alkotói Károlyi Ede gr., Eszterházi István gr., Vay Béla b., és Almásy Pál gr. voltak. 1870 alakult a „Magyar nagy Oriens.“ Ugyan ez évben több kisebb páholy symbolikus 3 fokú nagy páholyá alakultak, melynek nagy mestere Pulszky Ferencz lön.

Alakult Pesten egy 33 fokban dolgozó scót szertartású páholy is, e páholy a „Corvin Mátyás“ czímet kapá. E páholy élén Türr István, Johánovics György, Nyári Albert, Kubinyi Agoston stb. álltak.

E szerint két ritusu szabadkőműves főhatóság létezik hazánkban.

A scót nagy oriens alá tartoznak a következő páholyok:

Arad: „Fraternitas“ Beregszászon: „Világosság“ Budapest: „Corvin mátyás“, „Humboldt“, „Zur Arbeit“ „Könyves Kálmán“ Összetartás: „Grossmuth“ „Hungária“ B.-Csabán: „Béke“, „Érsek újvárt: „Concordia“ Kassán: „Haladás“ Orovicza: „Cosmos“ Szathmárt: „Remény“ Fehértemplom: „Zum Fels der Wahrheit“ Verseczen: „Egalitas“

A symbolikus 3 fokú nagy páholy alá tartoznak: Aradon: „Széchényi“ Baján: „Honszeretet“ Győrött: „Kisfaludy K.“ és „Kisfaludy Sándor“ Ujradon: „Petőfi“ Lippán: „Concordia“ Temesvárt: „Zu den drei weissen Lilien“ Szegeden: „Árpád“ Pozsonyban: „Zur Wahrheit“ és „Zur Verschwiegenheit“ Orovicsán: „Glückauf“ Bukarestben: „Zur rüderlichkeit“

Kolozsvárt is tervben van egy páholy alakítása; mely nagy valószínűséggel közelebről létre jön.

E páholy a scót nagy oriens alá fog tartozni. Bár mentől szélesebb körben terjedne el a szabadkőművesség hazánkban; mert ezek az erkölcsiség katonái, a humanitás bajnokai. A ki egyszer e társaság tagjának elfogadtatott annak becsületességéről kezeskedni fog állása.

Hory Béla.

K ö z g a z d a s á g.

Kimutatás.

A tordai kisegítő társulat forgalmáról 1877 május havában. Bevétel. Pénztári maradék ápril hóról 2098.76. Havi rendes és rendkívüli betét 9362.51. Könyvdíjban 1.60. Kamat, provisio és váltódíj 1156.40. Bélyegdíjban 42. 158 tagtól visszafizetett kölcsön 39852. Öszves bevétel 51513. 27 — Kiadás 153 váltó mellett kölcsön 40114. Kezelési kiadás 561.90. Bélyegre 47.10. Tőke visszafizetés 5264.88. Pénztári készlet 6525.39. Öszves kiadás 52513.27. Tordán, 1877. junius hó 1-én. Közli a felügyelő választmány.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. május 26. hozott tárgyának. 1 hectoliter: t. buza 12 frt. — közepes 11 frt. — elegeybuza 9 frt. 50 kr. — közepes 7 frt. 50 kr. — roza 8 frt. — közepes 5 frt. 50 — Törökbuza 7 frt. — Zab 4 frt. — Paszuj — frt. 100 kilogr. mundliszt 28 frt. — kenyérliszt 23 frt.

1 hectoliter pityóka	3 frt. 50 kr.
1 méter mázsa széna	3 frt. — kr.
1 kilogramm marhahus	36 kr.
1 kilogramm sertéshus	48 kr.
1 kilogramm disznózsír	1 f. — kr.
1 kilogramm szalonna	60 kr.
1 liter közönséges bor	40 kr.
1 liter pálinka	14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jun. 1-én
5% Metaliques 59.35. — 5% Nemzeti kölcsön 64.60.
1860-iki államkölcsön 71.05. — Bankrészvények 109.25.
Hitelrészvények 770. — London 137.30. — Urbéri kötvények: Magyarországi 126.50. Temesvári 73.75.
Erdélyi 72.50. Horvát-szlav. 70.50. — Ezüst 111.50.
Cs. kir. arany 6.00. — Napoleond'or 10.12½.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

Mattoni-féle
BUDA I KIRÁLY-
KESERÜVIZ

MATTONI és WILLE, BUDAPESTEN
budai keserűsforrásoknak tulajdonosok.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálattal, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volcz Bálint

nyomdatudajdonos Tordán.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legújabbban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

[15—11, 102]

SYLVIUS BOAS urnak
az *Auxilium orientis* feltalálója
Berlin friedrickstrasse 22, I
Igen tisztelt uram!

F. évi aug. 7-ikéről kelt levelét vettem s azonnal választam volna, de miután fiamnál, kivel az ön *Auxilium orientis*-ét használtattam a görcsök elmúltak várni akartam, hogy megtudjam vajon ismétlőd. fognak e azok, de istennek hála aggodalmam alaptalan volt s így fiam ismét az iskolába járhat kényszerítve látom magam ezért önnek, mint *ki Auxilium orientis* szerével fiamat visszaadta legmelegebb köszönetem nyilvánítani.

Thieme Lajos
kertész
Hogy a fenebbiek igazságon alapulnak bizonyítom.
Nitzschke F.
k. előljáró.

községi
pecsét.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

pénzintézetbe tagokul belépni kívánok tájékozásul értesítenek, hogy:

- a) A népbank mint tőke gyűjtésre alakult szövetkezet elfogad bárkitől betételeket könyvecskék mellett a betevő javára kamatozás végett.
- b) Kölesönöket ad váltókra négy hónapi lejáráttal csak is tagjainak 10 frttól 100 frtig törvényes kamatozással.
- c) A tordai népbanknak tagja lehet mindenki, a ki kötelezi magát arra, hogy a szövetkezet pénztárába hat éven keresztül minden vasárnap egy részvény után 10 krt. befizet, mely fizetés azoban egy alkalommal több időre is történhetik, de mindég csak előlegesen fogadtatik el.
- d) Egy tagsági részlet áll a hat éven keresztül hetenként egy részvény után fizetni kellett 10 krtól.
- e) Ugyan azon egyén több tagsági részletet is bírhat.
- f) A tagsági részek képződnek a hetenkénti 10 kros betételekből s azoknak hat éven keresztül tőkésített kamataiból.
- g) Az 1 frtra felnőtt összeg a tett befizetés utáni hónap 1-étől kamatoz a betevő javára.
- h) Az egy évben felnőtt kamat a következő év elején (január 1-én) tőkésítetik.

Tordán, 1877. május 24-én.

Az igazgatóság

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásúnak ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvárrt kapható.

(16 7, 20)

WOKÁL JÁNOS

könyvkereskedésében N.-Enyeden kapható

MÁRKUS ISTVÁN Törökországi képek	3 frt. — kr.
TÓTH BÉLA Konstantinápolyi Emlékek	— frt. 80 kr.
KECSKEMÉTHI AUREL Éjszak-Amerika 1876-ban	3 frt 60 kr.
TÓTH KÁLMÁN Irka — firkák	1 frt 50 kr.
1876-ik évi Törvényezikkek	2 frt 40 kr.
Uzsora Törvények	— frt 15 kr.

(20, 1—1)

Hirdetés.

A tordai „Népbank“ cégének bejegyzése az igazgatóság bejelentése folytán folyó 1877 évi mártius 19-én 1290 szám alatt a tordai kir. tekintetes törvényszék által elrendeltetvén, idei május 1-én kölesön üzletét is megkezdette.

Üzleti helyisége van Tordán főtér a Szentkirályi Gábor ur házában, az üzletét csak is vasárnapokon d. e. 8 órától 1-ig folytatja. — Ezen